

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	8
1. Alt Empordà. Arbres de la Llibertat	10
2. Alt Empordà. Faig de la pedra	14
3. Alt Empordà. Sureres d'Agullana	18
4. Alt Urgell. Roures de Valldarques	22
5. Anoia. L'alzina mil-lenària	26
6. Anoia. Pineda de Can Ferrer del Coll	30
7. Bages. Alzina Bonica	36
8. Baix Camp. Alzina del Mas de Borbó	40
9. Baix Ebre. Om de Burjassènia	44
10. Baix Empordà. Llentiscle de Torrent	48
11. Berguedà. Alzina dels colls	52
12. Berguedà. Clot dels oms	56
13. Conca de Barberà. Pi de la Fou	60
14. Garrotxa. Roureda de la Torre	64
15. Gironès. Pi Gros d'en Mercader	68
16. Montsià. Fondo de l'Arion	74
17. Montsià. El faig Pare	78
18. Noguera. Roure dels escurçons	82
19. Osona. Arborètum de Masjoan	86
20. Osona. Alzina gran del Vilaró	92
21. Osona i La Garrotxa. Fageda de la Grevolosa	96
22. Pallars Jussà. Ginebre del Tuberic	100
23. Pallars Sobirà. Pi roi de Cireres	106
24. Pallars Sobirà. Roure de Montenartró	110
25. Pla de l'Estany. Alzines reclamadores de Fontcoberta	114
26. Pla d'Urgell. Plàtan de Vila-Sana	120
27. Priorat. Teix de la Cova	124
28. Ribera d'Ebre. Lo teix pare de Rasquera	128
29. Ripollès. Auró del Remei	132
30. Segarra. Lledoner de Castellnou d'Oluges	136
31. Segrià. Alzina centenària d'Alcarràs	140
32. Segrià. Arbres centenaris de Maials	146
33. Solsonès. Pi de Viladric	150
34. Terra Alta. Lo Pimpoll i lo Ramut	154
35. Vallès Occidental. Pi d'en Xandri	158
36. Vallès Oriental. Arbres singulars del Montseny	162

INTRODUCCIÓ

Des de temps immemorials els boscos de Catalunya han abastit la població de fusta, llenya, carbonet, suro, fruits, resina, plantes remeieres, productes que avui han quedat en desús, provocant l'abandonament i consegüent expansió de les àrees aforestades. Aquesta explotació múltiple del bosc explica que sigui difícil trobar a Catalunya forests de més d'un segle d'edat, que és aproximadament quan deixarem d'explotar els nostres boscos de manera generalitzada. El que sí trobem són exemplars d'aquells boscos vells, que per alguna raó o una altra han perviscut a l'explotació generalitzada. Potser encara hi són per l'aïllament en què ha crescut l'arbre, pel desnivell o altres adversitats del terreny que va impedir-ne l'aprofitament, o perquè complien funcions útils per a l'home, com ara el marcatge de finques, amorriador, recol·lecció de fruits, llocs de cacera d'aus... Raons que avui ja no tenen massa sentit, però que han permès que arribessin als nostres dies arbres considerats com a monumentals, però que no són més que l'evolució lògica de les espècies al llarg del temps.

Catalunya és un país eminentment forestal, de fet es pot dir que gairebé la meitat del país és bosc, on creixen més de cent espècies diferents d'arbres. I en tenir una diversitat de relleu i paisatges tan gran, hi ha arbres monumentals de tota mena. Es caracteritzen per les grans dimensions, per la bellesa o per l'edat considerable, i en molts casos, pels tres factors a la vegada. N'hi ha que han estat testimoni de fets històrics rellevants o són protagonistes de llegendes i tradicions, i molts s'han erigit en símbols i formen part del patrimoni cultural, natural i històric del país, per la qual cosa han merescut mesures de protecció.

Alguns d'aquests arbres hi són típics dels nostres hàbitats, com ara faigs, pins, roures o alzines.

Altres d'importats, però, que ja els hem integrat als nostres paisatges mental i territorial, com ara cedres, sequoies, xicrandes o araucàries. Moltes d'aquestes espècies les anirem a descobrir en aquestes excursions. Visitarem l'alzina considerada més antiga i gran de Catalunya a les muntanyes de Prades; els pins blancs i pins piners més

alts del país, a l'Anoia; un faig de més de 250 anys que ens ensenya les seves entranyes, al massís del Port; una nova espècie d'avet que va néixer al nostre país, al mig del Montseny; un vell teix que creix al que probablement és el bosc més antic de Principat, a la serra de Cardó; o una espectacular concentració d'oliveres mil·lenàries al Montsià, amb un exemplar de 1.700 anys d'edat.

L'objectiu d'aquest llibre és descobrir alguns dels arbres més destacats del nostre país, amb

una àmplia representació d'espècies i una equilibrada distribució geogràfica. Sempre hem tingut en compte que es tracti d'exemplars de fàcil accés i de rutes de diferents nivells, però per al públic en general. A més de la descripció del recorregut, el lector trobarà tots els elements necessaris per poder comprendre i gaudir al màxim de l'espai natural que acull l'arbre que anem a veure. Hi són monuments centenaris, obres d'art de la natura, entorn dels quals la vida bull en cada racó, i saber descobrir-la i interpretar-la ens ajudarà a assaborir el passeig i valorar l'entorn.

Les rutes abasten els principals arbres monumentals del país, i estan organitzades per comarques alfabèticament. La gran majoria són rutes circulars (solament quan no queda més remei, d'anada i tornada pel mateix camí), però sempre tenen el mateix punt d'inici i final. La ubicació dels arbres, de vegades en paratges recòndits, fa que sovint l'aproximació al punt d'inici de la ruta sigui en cotxe, encara que si és possible accedir en transport públic es fa saber i es donen les indicacions pertinents. En cas d'accés en vehicle privat, hem cuidat especialment que sigui apte per a tot tipus de turisme, i fins i tot s'han exclòs alguns exemplars d'interès als quals solament s'accedeix amb cotxe tot terreny.

La fitxa que acompanya cada ruta està pensada per tenir una idea ràpida de si el tipus de recorregut s'adapta al nostre interès i forma física, valorant el paratge pel qual ens mourem, el temps aproximat que ens portarà cobrir tot l'itinerari i la distància i desnivell que haurem de superar. Sovint les rutes estan ben senyalitzades i transcorren per pistes o senders transitats, i altres vegades són recorreguts menys evidents, en els quals hem ampliat la descripció de l'itinerari i fins i tot, en alguns casos, es recomana portar el track de la ruta, i al final del llibre s'inclou un codi QR per descarregar-los. En cas que l'itinerari sigui apte per fer a peu i amb bici, així ho hem indicat.

15 Gironès

PI GROS D'EN MERCADER

El gran pinyer

Destacant per damunt de tota la cúpula del bosc i exercint de fita entre dos termes municipals, el Pi Gros d'en Mercader és un gegant amagat a la vora d'un corriol. L'excursió és un recorregut sensacional pel món de les rieres d'aquesta part nord-oriental del país, el magnífic bosc de ribera que generen i alguns masies d'aspecte imponent.

L'arbre monumental sobresurt dels altres.

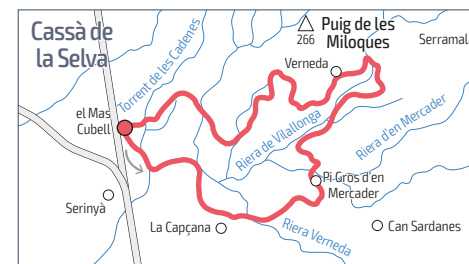

La ruta és molt senzilla, doncs té un desnivell molt poc acusat, a penes haurem de fer una pujadeta i una baixadeta al llarg de les tres hores de caminada. La major part del temps transitarem per l'interior del bosc, ben protegits del sol i la calor. Però també tenim algun pas per camps oberts. Hi ha força distraccions, a més del gran pi que anem a cercar: els aqüeductes de Can Vilalonga, una riera esponerosa al principi, uns boscos de sureres i roures magnífics i masies que criden l'atenció per la seva importància.

La ruta no està senyalitzada, llevat d'algunes marques a meitat de l'itinerari que tampoc no ens ajudaran gaire. No és especialment perdedora, però tenim moltíssims cruïlles. Per assegurar-nos de que la seguim bé serà important comptar amb el track que podeu descarregar per mitjà del codi QR que apareix a la darrera pàgina del llibre.

Des del barri de Verneda de Cassà de la Selva comencem a caminar cap al que formalment és el carrer Ronda de la Sardana. És asfaltat i en lleuger descens, doncs anem a buscar la riera de Verneda. Als cap de quatre-cents metres trobem el camí a mà dreta que ens hi durà. Perdem el quitrà i ens endinsem per un camí molt cobert per la cúpula de la vegetació. El tros amb l'aigua a mà dreta és sensacional, un indret ben ferés-

GUIA PRÀCTICA

TIPUS DE RECORREGUT: Ruta circular.

PUNT D'INICI I FINAL: al barri de Verneda de Cassà de la Selva. Amb el transport públic teniu dues empreses d'autobús que hi tenen parada (Sarfa, Tel. 902 302 025 i www.moventis.es / Teisa Tel. 972 204 868 i www.teisa-bus.com), però haureu de cobrir la distància que hi ha entre el centre de la població i l'inici de la ruta. Si hi aneu amb transport propi, s'aparca molt fàcilment als carrers de la Verneda.

DISTÀNCIA: 11,5 km.

TEMPS: 3 h.

DESNIVELL: 157 m.

Excursionistes abraçant el pi gros.

tec. Quan encara no fa mitja hora que caminem trobarem la passera de ciment que ens ajuda a canviar de riba i a seguir per un camí amb molta més vista, passant al costat del Molí de la Capçana gairebé sense adonar-nos-en.

Sortim a una pista principal, però ni cent metres, de seguida un corriol ens convida a entrar al bosc de nou, poblat de bonics roures i sobretot, alzines sureres. Hem de tenir a mà esquerra uns camps de cereals. Al km 1,8 des que hem començat desemboquem novament a la pista, ampla i sorrenca. Al cap de tres-cents metres hi ha una bifurcació, seguim per la dreta, fins que novament una cruïlla en forma d'i grega (Y) ens aparegui al km 2,6. Novament optem per la dreta i ja som a prop de l'arbre que protagonitza l'excursió.

Fa una mica més de tres quarts d'hora que hem començat. Desemboquem en una pista gran, girem a la dreta i molta atenció al cap de tres-cents metres, on hem de trencar per la vora d'un camp de cereals que té cultiu a la dreta i bosc a l'esquerra. Fem tota la llargada fins que en el primer gir a la dreta veurem que hi apareix un corriol de bosc a l'esquerra. És el nostre. Ens farà arribar de seguida al Pi Gros d'en Mercader. N'hem d'estar pendents, perquè anem molt tapats pel bosc, però de seguida descobrirem un tronc enorme i un arbre que puja per damunt de la cúpula boscosa i la supera en una quinzena de metres. El diàmetre del tronc, molt net de sotabosc, és de ben bé cinc metres. I l'arbre arriba a enfilarse fins als trenta. L'enforcadura arriba

La riera de Verneda, amb aspecte de selva.

Salvant un dels aqüeductes de la riera.

just fins allà on acaben la resta d'arbres del bosc. Tota la capçada en sobresurt. Ho podem apreciar millor en els minuts següents, quan sortim a camp obert pels envolts del Mas Vilallonga Petit, que és dalt d'un turó, a la dreta.

Circleu una bona estona amb la riera de Vilallonga a l'esquerra. No perdem el fil del camí boscà al km 5,9, en què no hem d'acceptar un desviament a mà dreta. Seguim per l'esquerra i de seguida travessarem el bonic tros que ens fa baixar fins als aqüeductes de Can Vilallonga. Són les construccions que duïen l'aigua a l'enorme masia que trobarem de seguida, amb una bassa on s'acumulava el líquid. En sortir davant de la casa agafem la pista a mà dreta i a partir de llavors ja ens dirigim a tancar la llaçada. Deixem a mà esquerra una curiosa construcció

feta amb planxes de suro, aparentment un magatzem, per bé que no té porta. Just després de passar-hi per davant, un caminet superior al km 7,7 deixa la pista principal a mà esquerra i ens ajuda a avançar pel bosc sense pèrdues però amb l'única pujadeta considerable del dia. És curta, planeja uns minuts i després ens obliga a baixar de forma sobtada per anar a petar a la riera de les Cadenes, que salvem per damunt d'unes pedres.

Ja som a la part final de l'excursió. El camí continua molt cobert per la cúpula del bosc, però ja no apareixen més alternatives, de manera que sortim a un ampli herbassar i ja comencem a sentir els cotxes de la carretera propera. El sender desemboca just a la Verneda, on només cal que anem a recollir el nostre vehicle.

EL PINYÓ, EL REI DEL BOSC

D'aspecte ben diferent als altres pins, el pinyer té per costum alçar-se amb un tronc ben recte i generar una capçada oval i de forma aplanada. És típic en les zones properes al mar, i té la particularitat de que el fruit és comestible. I no només pels animals boscos, sinó per l'ésser humà. D'entre totes les menges que es poden aplegar al bosc –inclosos els bolets–, el pinyó és la

més preuada, i arriba a assolir altíssims preus al mercat. Com passa amb unes altres fruites seques, en els darrers anys se n'ha importat molt d'altres països mediterranis, però la d'aquí té un gust profund i intens a resina. És important, però, no agafar-ne, doncs molts propietaris tenen en l'explotació d'aquestes pinyes l'únic ingrés per mantenir el bosc en condicions.